שלום אש אוונט היינט (פרייטאג) 8.30 נ.מ., אין פאלקס שול

285 סט. דזשאנס עווענוי

אלע איינגעלאדן

זון אויפגאנג — 8.25.
זון אונטערגאנג — 4.45.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע פובליצירט אין 1910 דערשיינט

יעדן טאג

אידישע וואכרט

THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער: קלאר און מילד

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

Vol. 21, No. 7. Winnipeg, Friday Jan. 9, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג פרייטאג כ׳ טבת, תרצ״א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY JAN 14 1931

פוילישע רעגירונג זויל אפשאפן פרייוואטן שפייז האנדל

אומרוען אין ווין איבער ״מערב פראנט״ בילד האלטן אן

ווין, יאנוו. 9 (איטא). שווערע שלאכטען צווישן דער פאליציי און די נאציאנאל־סאציאליסטן זיינען פארגעקומען לעצטע נאכט, אין פארבינדונג מיטן איפפיר פון׳ם בילד ״אויפ׳ן מערב פראנט קיין נייעס״. אין א סך קאפייען זיינען די פענסטער און שפיגלען צעשמעטערט געווארן. רעוואלווערן זיינען באנוצט געווארן אין די נעשלעגן.

דער פאליציי אין געלונגען צוריקצוהאלטען די מייסטע נאציאנאליסטישע באנדעס פון אריינדרינגען אין די אידישע קווארטאלן.

די געפאר פון נייע ראיאט איז איצט נאך שטארקער ווי פריער, ווייל די סאציאל־דעמאקראטן, אונטער וועמעס אויפזיכט עס ווערט אויסגעפירט דאס בילד אינ׳ם שווייץ טעאטער, אין אידישן געגנט, האבן זיך קאטעגאריש אפגעזאגט פון אראפצוגעמען דאס בילד, בעת די נאציאנאל סאציאליסטן זיינען אנטשלאסן צו טאן אלץ וואס זיי קאנען אפצושטעלן דעם אויפפיר פון׳ם בילד.

די פאליציי פאטראלן אין אידישן קווארטאל זיינען פארשטארקט געווארן. א סך אידישע געשעפטן זיינען געשלאסן געווארן אויס מורא פאר איבערפאלן.

(::)

״יאריד״ פון א. ר. פ. ט. שול אין מארט

דער מוטער־פאראיין פון א. ר. פ. ט. שול בעט אלע פריינטלאכע ארגאניזאציעס נים צו פארנעמען דעם 8טן מארט מיט אונטערנעמונגען, ווייל דאן וועט דורכגעפירט ווערן זייער יערלאכער יאריד.

ליטע פארבאט אידן באשעפטיקן ניט־בירגער

(ספעציעלע טעלעגראמע צו ״דאס אידישע וואכרט״ פון ״איטא״)

וואכרשע, יאנוו. 9 (איטא). — א נייער לער אין סאוועט רוסלאנד, ווען פרייוואטער האנדל איז דארט איבערגעגעבן געווארן צו קאאפעראטיוון.

כאטש די מעלדונג וועגן אט דעם פראיעקט לויטעט, אז פרייוואטער האנדל וועט דערמיט ניט פארבאטן ווערן אין דער נייער געזעץ וועט ניט אריינגעצוואונגען ווערן דורך פאליציאישע מיטלען, איז אבער די אידישע באפעלקערונג אין גרויס שרעק, ״באטראכטנדיק דעם פראיעקט ווי א פרישע גזירה, וואס וועט רואינירן נאך טויזנטער אידישע אפשייליקע.

קאונע, יאנוו. 9 (איטא). — דער מיניסטער פון אינערן האט היינט באפוילן אלע אידישע אינסטיטוציעס וואס באשעפטיקן ניט־ליטווישע בירגער אפצוזאגן אזעלכע פון זייערע שטעלעס, אנדערש, ווערן זיי נעווארנט, וועלן זיי ניט באקומען קיין ארבעט דערלייכענישן.

ניט־אידישע אינסטיטוציעס האבן דערווייל ניט געקראגן אזא באפעל.

ניין טויזנט אידן, וואס זיינען ניט קיין בירגער פון ליטע אדער פון וועלכן ס׳איז אנדער לאנד, וועלן באווייזט ווערן פון דעם דאזיגן באפעל.

צווישן די אינסטיטוציעס וואס האבן געקראגן דעם באפעל אפצוזאגן ניט־ליטווישע בירגער, געפינען זיך די אידישע בענק און די אידישע קאאפעראטיוון.

די אידישע פרעסע מיט פארשווייגן דעם נאנצן ענין, ווייל די שטרייענסטע מילי־טערישע צענזור איז איינגעפירט געווארן אין לאנד.

אלע פאבריקן אין פארקויף פון ברויט, פלייש, פו־טער און מילך, גרינדנדיק קאאפעראטיוון — האלב־באל־שעוויסטישער מיטל וועט נאך מער רואינירן אידישע באפעלקערונג

ווין, יאנוו. 9 (איטא). שווערע שלאכטען צווישן דער פאליציי און די נאציאנאל־סאציאליסטן זיינען פארגעקומען לעצטע נאכט, אין פארבינדונג מיטן איפפיר פון׳ם בילד ״אויפ׳ן מערב פראנט קיין נייעס״. אין א סך קאפייען זיינען די פענסטער און שפיגלען צעשמעטערט געווארן. רעוואלווערן זיינען באנוצט געווארן אין די נעשלעגן.

דער פאליציי אין געלונגען צוריקצוהאלטן די מייסטע נאציאנאליסטישע באנדעס פון אריינדרינגען אין די אידישע קווארטאלן.

די געפאר פון נייע ראיאט איז איצט נאך שטארקער ווי פריער, ווייל די סאציאל־דעמאקראטן, אונטער וועמעס אויפזיכט עס ווערט אויסגעפירט דאס בילד אינ׳ם שווייץ טעאטער, אין אידישן געגנט, האבן זיך קאטעגאריש אפגעזאגט פון אראפצוגעמען דאס בילד, בעת די נאציאנאל סאציאליסטן זיינען געשלאסן צו טאן אלץ וואס זיי קאנען אפצושטעלן דעם אויפפיר פון׳ם בילד.

די פאליציי פאטראלן אין אידישן קווארטאל זיינען פארשטארקט געווארן. א סך אידישע געשעפטן זיינען געשלאסן געווארן אויס מורא פאר איבערפאלן.

(::)

״יאריד״ פון א. ר. פ. ט. שול אין מארט

דער מוטער־פאראיין פון א. ר. פ. ט. שול בעט אלע פריינטלאכע ארגאניזאציעס נים צו פארנעמען דעם 8טן מארט מיט אונטערנעמונגען, ווייל דאן וועט דורכגעפירט ווערן זייער יערלאכער יאריד.

חיינט ״דריי יארצייטן״ ביי פארום אין פרץ־זאל

יהואש

״דריי יארצייטן״ וועט זיין די טעמע פון דער פארום אין פרץ־זאל היינט, 9 אוונט פונקט, אונטער אויספיזיכט פונם פארום קאמיטעט פון דער אידישער קולטור געזעלשאפט.

די יארצייטן זיינען פון מענערלע, אנ׳ס־סי און יהואש, און זיי פאלן אויס אן ערך אין דער צייט פון יאר.

דריי רעדנער וועלן ריידן איבער די דריי גרויסע שריפטשטעלער: מ. קאנ־טאר, י. זיפער און דר. ב. א. וויקטאר. י. א. טשערניאק וועט זיין פארזיצער. איינטריט — דורך פרייער זאמלונג ביי דער טיר.

(::)

פרויען קאמפיין פאר ת״ת זונטאג

מער ווי הונדערט פרויען וועלן ארויס־גיין זונטאג, דעם 11טן יאנוואר, באזוכן יעדע אידישע הויז צו זאמלען ביישטייר־ערונגען פאר דער תלמוד תורה עמוירי־רושענסי קאמפיין.

דער קאמפיין וועט פארקומען אויפ׳ן פלאץ פונ׳ם געוויינלאכן באזאר, און דער קאמיטעט דערווארטעט אז יעדע אידישע פרוי וועט ביישטייערן אויף איין כאל די סומע וואס וועלט איר געקאסט די באזונ־דערע טיס, און ראפלס א. א. וו.

(::)

קארנע פינף טויזנט גע־בורטן אין ווינניפעג פאר׳ן יאר

דער דעפארטמענט פון ״וויטאל סטא־טיסטיק״ באריכטעט, אז אין פארלויף פון 1930 זיינען אין ווינניפעג געבארן געווארן 2.461 אינגלאך און 2.388 מייד־לאך.

פאר דעם זעלבן יאר לויטעט דער באר־יכט, זיינען געשטארבן אין ווינניפעג 1,097 זכרים און 920 נקבות.

אין דעצעמבער מאנאט זיינען אין ווי־ניפעג געשטארבן 245 נפשות, דאס איז געווען די גרעסטע שטערבלאכקייט זינט דעצעמבער 1919.

יוני. דער טראדיציאנאלער חתונה מאנאט, איז לעצטן יאר געווען זייער ניט קיין גערעטענער, לויטן באריכט.

יערלאכע פארזאמלונג און וואלן פון קליניק זונטאג

די יערלאכע פארזאמלונג און וואלן פון מאנוט כרמל קליניק וועלן דורכגע־פירט ווערן דעם זונטאג, יאנוו. 11טן, 3 אונטג. אין קליניק געביידע.

א פולער פינאנציעלער און אנדערע באריכטן וועלן אפגעגעבן ווערן פאר׳ן יאר 1930, און עס וועלן דערווייל־ט וועלן באאמטע און א דירעקטארן ביורא פאר׳ן יאר 1931.

אלע ארגאניזאציעס זיינען געבעטן צו שיקן זייערע אפיציעלע פארטרעטער. אלע ביישטייערער, און אלע פערזאנען פאר־אינטערעסירט אין דער ארבעט פון קליניק, זיינען געבעטן צו קומען.

עס וועט זיין אויך א מינאריטעט באַ־ריכט פונ׳ם ״פופצענער קאמיטעט״

אין אן אינטערוויו מיט א פארשטיי־ער פון דער צייטונג, האט דר. ב. דזש. גינזבורג, ווייצע־פארזיצער פונ׳ם ״פופ־צענער קאמיטעט״ וואס האט געהאט צו טאן מיט דעם בשר־כשר סיכסוך, דער־קלערט, אז אויסער דעם באריכט פארגע־לייענט פונ׳ם פארזיצער, מר. מ. רזש. פינקלשטיין, ביי דער מאסן־פארזאמלונג מיטוואך אוונט, — איז נאך דא א מינ׳ דערהייט באריכט, וועלכן ער וויל צושטע־לען.

ווי ער דערקלערט, האט ער ניט גע־קאנט צושטעלן זיין באריכט צו דער מאַ־כען פארזאמלונג, ווייל דאס וואלט אויפ־ארט געקאנט ארויסרופן דיסקוסיעס, און די באריכטגעבונג זיינען דא ניט געווען קיין גינסטיקע פאר מיושב׳דיקע דיס־קוסיעס. ער וועט זיין באריכט דערפאר צושטעלן צו דער קאנפערענץ, אויב ער וועט אים נאך פריער ניט פארעפנטלא־כען אין דער פרעסע.

וואס דר. גינזבורג האט אויסצוזאגן קענען דעם באריכט, איז דאס וואס ער האט ניט פאנאנדערגעגליכן זיך אין דער גערעכטקייטס אדער אומגערעכטקייטס פון די טענות פון ביידע צדדים, אוודאי אויב פעלערן זיינען געמאכט געווארן, זאל מען וויסן וואס זיי זיינען געווען, כדי מען זאל זיי קאנען אויסמיידן אין דער צוקונפט.

ער האט אויך אויסגעזאגט קענען דעם רעקאמענדירטן קהלה פלאן, אין דער פארם וואס ער איז פארגעשלאגן געווא־רען פון דעם קאמיטעט.

אומרוען אין ווין איבער ״מערב פראנט״ בילד האלטן אן

ווין, יאנוו. 9 (איטא). שווערע שלאכ־טען צווישן דער פאליציי און די נאציאנ־אל־סאציאליסטן זיינען פארגעקומען לעצ־טע נאכט, אין פארבינדונג מיטן איפפיר פונ׳ם בילד ״אויפ׳ן מערב פראנט קיין נייעס״. אין א סך קאפייען זיינען די פענ־סטער און שפיגלען צעשמעטערט געווארן. רעוואלווערן זיינען באנוצט געווארן אין די נעשלעגן.

דער פאליציי אין געלונגען צוריקצוהאל־טען די מייסטע נאציאנאליסטישע באנדעס פון אריינדרינגען אין די אידישע קווארטאלן.

די געפאר פון נייע ראיאט איז איצט נאך שטארקער ווי פריער, ווייל די סאַ־ציאל־דעמאקראטן, אונטער וועמעס אויפ־זיכט עס ווערט אויסגעפירט דאס בילד אינ׳ם שווייץ טעאטער, אין אידישן געגנט, האבן זיך קאטעגאריש אפגעזאגט פון אראפצוגעמען דאס בילד, בעת די נאציאַ־נאל סאציאליסטן זיינען געשלאסן צו טאן אלץ וואס זיי קאנען אפצושטעלן דעם אויפפיר פון׳ם בילד.

די פאליציי פאטראלן אין אידישן קווארטאל זיינען פארשטארקט געווארן. א סך אידישע געשעפטן זיינען געשלאסן גע־ווארן אויס מורא פאר איבערפאלן.

(::)

״יאריד״ פון א. ר. פ. ט. שול אין מארט

דער מוטער־פאראיין פון א. ר. פ. ט. שול בעט אלע פריינטלאכע ארגאניזאציע־ס נים צו פארנעמען דעם 8טן מארט מיט אונטערנעמונגען, ווייל דאן וועט דורכגעפירט ווערן זייער יערלאכער יאריד.

באנדיט קרינט קלעפ אנשטאט געלט ווען ער פרובירט באַרויבן א פאַ־ביי־נייער אין צענטער פון שטאט

הערי טאפיען, 415 פרינסטאן אפטס., האט געזאלט זיין דער קרבן פון א רויי־בערייי, אבער אנשטאט דעם, טראגט זיך ערגעץ ארום אן אומבאוואוסטער באנדיט מיט א געשוואלענעם פנים.

מר. טאפיען איז געגאנגען אין א הינ־טער געסל אינ׳ם געגנט פון דאנאלד סט. און פארטרעדזש עוועג., נעכטן 2 פארטאג., ווען צוויי חברה לייט זיינען צו אים צו־נעגאנגען און, אנשטעלנדיק אויף אים א רעוואלווער, האבן זיי אים אפגעזאגט דעם באקאנטן פסוק. אבער אנשטאט אויפהויבן די הענט, האט ער מיט זיין רעכטער האנט מיט׳ן רעוואלווער, אז יענער איז שיר ניט געפאלן, און דער רעוואלווער איז ארויס־געפאלן פון זיינע הענט.

אויף אזא קבלת־פנים האבן די העלדי־שע אוואנטיוריסטן ניט געריכט זיך, און זיי האבן זיך לכתחילה געהאט פארלארן. אבער גלייך האבן זיי אנגעבויגן זיך צו כאפן דעם רעוואלווער. מר. טאפיען האט דאן געפונען פאר זייער פאסיק אפצוטרא־גען זיך, און ער איז באלד געווען אויף פארטרעדזש עוועג., וואו ער האט באריכטעט צו א פאליציס פון זיין דערפארונג.

(::)

אויפפירונג יאנוואר 23טן

די דראמאטישע גרופע פון דער ״קיעוו פרי לאאן אסס׳ן״ בעט אונז צו מעלדן, אז פרייטאג, דעם 23טן יאנ־וואר, וועלן זיי אויפפירן א פארשטעלונג אין קווינס טעאטער.

זיי בעטן פריינטלאכע ארגאניזאציעס צו האלטן יענעם אוונט פריי.

נעזעלשאפטלאכער קאלענדאר

פרייטאג, יאנוואר 9

״דריי יארצייטן״ ביי פארום פון אי׳. קולט. נעו., 9 אונט. פונקט אין פרץ־שול.

יארצייט נאכ׳ן רבי׳ן ר׳ משה־מרד־כ׳ס מאקאריווער רבי׳ן, 413 באיד עוועג.

פארזעצונג פון ״קעסטל־אוונט״ (פראגן און ענטפערס) ביי ארב. אויידטארעיע יונג. לינקע פוש״צ, 8.30 נ.מ., אין פרץ אינסט.

דיסקוסיע ביי יונגע פוש״צ איבער אר־גאניזירטער רעליגיע, 8 נ.מ., אין פאלקס שול.

רבי הורוויץ: חומש מיט מפרשים, 8 אוונט, אין כנסת־ישראל־שול.

שלום אש אוונט אין פאלקס שול 8.30 אוונט.

שבת, יאנוו. 10

מענער־אוונט לטובת קאנדידאטור פון סארא באראדיצקי פאר קלינק קארניוואל קענינג, ביי מיכל באראדיצקי, 348 רעד־וואוד עוועג., 9 נ. מ. ביז טאג.

שפאציר און מוטער־פאראיין פון א. ר. פ. ט. שול, 8 אוונט פון פרייהייט־טעמפל.

זונטאג, יאנוואר 11

״טעג־טאג״ פון כנסת ישראל סיסטער.

וואלן ביי חברת בקור חולים, 8 נ.מ., אין בית יעקב שול.

אלגעמ. פארזאמ. פון בני־יעקב, 3 נ. מ., אין נייער תלמוד תורה.

״לינען שאוער״ פאר איקאר באזאר ביי מרס. מארי, 279 אלפרעד עוועג., 2 ביז שפעט.

״סילווער טי״ אין מאונט כרמל קליניק פון 2 ביז 12 נ. מ.

״טשאריטי טי״ פון בנות־ציון פרי לא־אן ביי מרס. קריסטאל, 270 באיד עוועג., 2 ביז 11 נ. מ.

דינסטאג, יאנוואר 13

דר. האנטער איבער נערוון קראנקהייטן ביי מוטער פאראיין פון א. ר. פ. ט. שול, 8.30 אוונט, אין פרייהייט טעמפל.

אלגעמ. פארזאמלונג פון יונגע פרויען סיסטערהוד, 8 נ. מ., אין נ. מ. ה. א. זאל.

ה. שטיינבערג — פארלעזונג ביי פראַ־פאיסקער, 8.30 אוונט, אין פרץ־אינסט.

דר. שובין ביי שוועסטער־אוונט פון מוטער־פאראיין פון ת״ח, 8.30 נ. מ. אין ת״ח.

שוועסטער אוונט פון ליידיס אקז. רומ. היב. סיס. אין 136 סעלקירק עוועג. צוביינס.

מיטוואך, יאנוואר 14

שפאציר און פארווייולונג פון מוטער פאראיין פון פרץ־שול, 8.30 אוונ., פראגג.

שוועסטער אוונ. ביי וופנ. הדסה, 8 נ.מ. אין ציון זאל, פראגראם, צוביינס.

מ. אווערבאך און תלמידים הענדין, כהן און לאגינסקי ביי פארום פון נאצ. העב. שול, 8 אוונט, אין שול.

פארזאמ. פון פרויען בר. ארב. רינג, 8 נ. מ., אין פרייהייט טעמפל.

לערער טוזמאן וועגן קינדער פסיכאלא־גיע ביי פארזאמ. פון פוש״צ פרויען קלוב, 8 אוונט, אין פאלקס־שול.

שבת, יאנוואר 17

טאנץ פון יונגע הבונים, 8.30 אוונט, אין ציון זאל. גוטער ארקעסטער.

זונטאג, יאנוואר 18

טעג־טאג פון פיאנערן פרויען קלוב פאר חלוצות אין ארץ־ישראל.

אלגעמ. פארזאמ. פון חברה לינת־הצדק, 2.30 נ. מ., אין נייער ת״ח.

דינסטאג, יאנוואר 20

טיי פאר די ״אישה״ שולן אין פוילן ביי מרס. וויקטאר, 341 סאלטער סט. 3 ביז שפעט.

מיטוואך, יאנוואר 21

טיי צו גונסטן סארא באראדיצקי׳ס קאנדידאטור פאר קלינק קארניוואל קענ־ענג, ביי מרס. מ. אווערבאך, 435 אבערדין עוועג., 2 ביז שפעט.

באוועגלאכע בילד און לעקציע פון דר. מערי קראפארד איבער פרויען הייגענע, ביי מוטער פאראיין פון פרץ־שול, 8 נ. מ., אין פרץ־זאל (בלויז פרויען).

רעגירונג פארבאט רו־מענישע גלחים צו פריי־דיקן אנטיסעמיטיזם

בוקארעסט, יאנוו. 9 (איטא). — יעדער גלח און בישאפ אין רומעניע האט געקראגן פון דער רעגירונג אינסטרוקציעס, וואס לויט׳ן, אז די דערמוטיקונג פון אנטיסע־מיטיזם דורך פריידיקן אזעלכן, אדער דורך אנדערע מיטלען, ווי יעדער סארט הצעע אין די קירכן בעת די תפילות, וועט ניט גערולדעט ווערן פון דער רעגירונג.

(::)

ווילן אויפפירן הירש־ביינס ״נרינע פעלדער״

די הינע מנורה געזעלשאפט גרייט זיך איצט צום אויפפיר פון פרץ הירשביינס באוואוסטער אידיליע ״גרינע פעלדער״, איבערגעגעבן ספעציעל פאר דעם עוועק אין ענגליש.

די אויפפירונג וועט פארקומען אין קליי־נעם טעאטער, פעב., 10, 9 און 11.

די אידיליע ווערט געשפילט אונטער דער רעזיש פון וויינסטאן מעקווילין, וועלכער האט מיט אזא דערפאלג לעצטן יאר רע־זשיסירט די מנורה אויפפירונג פונ׳ם ״דיבוק״.

(::)

יערלאכע גראדואירונג פון א. ר. פ. ט. שול פעב. 8טן.

זונטאג, דעם 8טן פעברואר, 3 אויי־נער בייטאג, וועט די ארבעטער רינג־פרייהייט טעמפל שול דורכפירן איר יערלאכע גראדואירונג אין פעלעם טעא־טער. אין אוונט וועט, לכבוד דער גרא־דואירונג, דורכגעפירט ווערן א באנקעט.

פריינטלאכע ארגאניזאציעס זיינען גע־בעטן צו האלטן פריי דעם דאטום.

סעסיע פון סאסקאטשעוואנער לעגיסלאטור נעכטן געעפנט

פרעמיער ענדרעסאן פון סאסקאטשעוואן

רעדזשיינע, סאסק., יאנוו. 9. — די דריטע סעסיע פון דער זיבעטער לעגיס־לאטור פון סאסקאטשעוואן איז דא געכטן געעפנט געווארן מיט קורצע צערעמאניעס. אין דער אפווזנהייט פונ׳ם ליינטענאנט־גאווערנאר, איז די רעדע פון טראן גע־האלטן געווארן פון זיין שטעל פארטרע־טער, סער פרעדעריק האולטען.

אין דער רעדע פון טראן זיינען אנאנ־סירט געווארן פלענער פאר פארמערס הילף, א ברייטע פראגראם פון עלעקטרישע טראנסמיסיע ליניעס געבוי, און אויף פון אויסלייגן וועגן. קיין אימיגראנטן וועלן ניט אריינגעלאזן ווערן אין דער פראווינץ, אז אנאנסירט געווארן, אז צושטימונג פון דער פראווינץ.

טורמע און שמיץ אויסגעטיילט צו מאן פאר שלאגן פרוי

ראסעל, מאנ., יאנוואר 9. — דער־ר סטיפלטאן, א תבואה סוחר, וועט די קר־מעדזיקע פיר מאנאטן זיצן אין טורמע און מאן שווערע ארבעט און נאכדעם ווי ער וועט אפזיצן דעם ערשטן מאנאט, וועט אים די גערעכטיקייט אריינציט־בלען פינף שמיץ.

די דאזיקע שטראף האט אים דער ריכ־טער געגעבן דערפאר ווייל ער האט גע־שמיסן זיין פרוי, און ער האט זיך אליין מודה געווען אין דעם. ער האט זיין פרוי אזוי שטארק צעשלאגן, אז זי האט זיך מיט אירע לעצטע כחות דערשלעפט צו אירע שכנים צו זוכן שוץ.

סטיפלטאן האט, נאך דעם געשלעג, נעמאכט א ויברח קיין ווינניפעג, אבער דער לאנגער ארעם פון גערעכטיקייט האט טאג, פעב. 1טן.

אים דערגרייכט, און צוגעצויגן צו פאר־אנטווארטלאכקייט.

(::)

אימינר. הילף פאראיין פארזאמלונג אפגעליינט

ווי דער אימיגראנטן־הילף פאראיין בעט אונז צו מעלדן, איז צוליב ניט פאראויסגעזעענע סבות אפגעליינט גע־ווארן די מאסן־פארזאמלונג וואס איז געווען געפלאנט אויף דעם זונטאג, יאנ־וואר 11טן.

די פארזאמלונג וועט פארקומען זונ־טאג, פעב. 1טן.

קאמיסיע פון אינדישער קאנפערענץ גרייט מיט׳ן פלאן פון פעדעראלער קאנסטיטוציע פאר אינדיע

לאנדאן, יאנוו. 9.— דער פלאן פון א פעדעראלער קאנסטיטוציע פאר אינדיע איז אנגעצייכנט געווארן פון דער קאמיסיע פון דער אינדישער קאנפערענץ, און לארד סענקי, פארזיצער פון דער קאמיסיע, גרייט צו זיין באריכט צו דער קאנפערענץ.

די פרינציפ׳ן פון דער נייער קאנסטי־טוציע וועלן אן ערך זיין אזעלכע:

1. בריטישע אינדיע און אלע אינדי־שע שטאטן וועלן פאראייניקט ווערן אין אן אל־אינדישער פעדעראציע.

2. עס וועט גענרינדעט ווערן א פע־דעראלער פארלאמענט פון צוויי קאמערן.

3. אינדיע וועט האבן זעלבסט־רעגי־רונג, מיט צעוויסע רעזערוואציעס. אלע מיי־ניסטאר וועלן זיין פאראנטווארטלאך צום פארלאמענט, מיט׳ן אויסנאם פון די מי־ניסטאר פון פארטיידיקונג און אויסלענ־דישע ענינים, וואס וועלן זיין פאראנט־וואר־טלאך בלויז צום וויצע־קעניג.

4. דער וויצע־קעניג וועט האבן פול־מאכט אין דרינגענדיקע פאלן.

5. בריטיש אינדישע פראוויינצן וועלן האבן אוטאנאמיע, אבער מיט ספעציעלע פולמאכטן פאר די גאווערנארס.

6. בריטישע שטימרעכט, איינשליסיג־דיק פרויען.

בורמא וועט ניט אריין אין דער פעדע־ראציע מיט בריטישער אינדיע.

די בריטישע קאנפערענץ דערווארטעט צו פארענדיגן אירע ארבעטן ארום יאנ־וואר 19טן אדער 20טן.

(::)

זעקס מיליאן רובל אסיגנירט פאר בירא־בידזשאן

מאסקווע, יאנוו. 9 (איטא). — א פראג־ראם פון הייזער געבוי און קאלעקטיוו איינארדענונגען אין בירא־בידזשאן, אויף דער סומע פון זעקס מיליאן רובל, איז דא היינט אנאנסירט געווארן.

בעטן רבי מאיר בערלין צוריק־האלטן רעזיגנאציע

לאנדאן, יאנוו. 9 (איטא). — די ציו־ניסטישע עקזעקוטיווע זעט זיך היינט מיט רבי מאיר בערלין, צו בעטן אים ער זאל צוריקהאלטן זיין רעזיגנאציע, ביז דער אקציאנס קאמיטעט וועט אפהאלטן זיין יזונג, יאנוו. 14טן.

(::)

אלע איינגעלאדן

אנב - אורחא

פון מארק

דער קוואל פון אייביקער ענערגיע. — נאר א הייסע פראַ.ע. — רעספעקט און דערבערעץ.— דער כינעזישער צאַפ. — אונזער מענשלאכע נוטסקייט.

ביי וואוינענדיק די בשר־כשר פארזאַ־לונג אין ת״ת זאל מיטוואך אוונט, האב איך, ווישנדיק די טייכן שוויים וואס האַ־בען זיך געגאסן פון מיין פנים פון דער שטיקנדיקער היץ און אנגעגליטער אטמאס־פערע, אין וועלכער עס האט אפגעהיילט דער קלאנג פון פעטש, — גערטאכט ביי זיך:

א שאד, וואס אזויפיל ענערגיע גייט פארלארן!

מיט דער היץ פון דער בשר־כשר פראַ־גע האט מען געקאנט א נאנצן ווינטער באהייצן אלע הייזער פון די ארימעלייט אפילו אין אזא שווערן ארבעטסלאזן ווינ־טער, ווי היינטיקער.

די פערד־קראפט אנטוויקלט פון דער בשר־כשר מחלוקת האבן געקאנט אנ־טרייבן אונזער נאנצע אינדוסטריע.

און מיט דער ענערגיע פארשווענדעט אויף דער בשר־כשר פראגע אין דער אידי־שער וועלט האט מען געקאנט אויסבויען ארץ־ישראל צוזאמען מיט׳ן עבר־הירדן. און מען וואלט נאך געקאנט איינשפארן אביסל פאר דער דערגרייכונג פונ׳ם סאַ־וועטישן פינף־יאריקן אינדוסטריאליזא־ציע פלאן.

און איך האב ווייטער געשווייצט און גע־טראכט:

וואס שווייגן עפעס די ווישנשאפטס־לייט, וועלכע זוכן קוואלן פון אייביקער ענערגיע? צוליב וואס ווארנען ביי מען וועט געפינען דאס סוד פון דער צעפאלונג פון אטאמען?

למאי, זאלן זיי איינשפאנען די בשר־כשר ענערגיע, — א קוואל פון אייביקער באוועגונג!

אז איר וועט זיי זעען, די ווישנשאפט־לייט, זאלט איר עס זיי למען־השם ניט פארגעבן דערמאנען.

* * *

דער גוואלדיקער כח פון דער בשר־כשר פראגע האט ביי אונז שיר ניט אפגערוקט אז א זייט אן אנדער קוואל פון אייביקער ענערגיע אין אונזער אידישן לעבן, — די אידיש־העברייאישע פראגע.

אבער אויך יענע לאזט זיך ניט שפייען אין דער קאשע.

אפילו איצט, ווען בשר־כשר האט פאר־רוקט אין היינטער־גרונט אלע אנדערע פראבלעמען פונ׳ם אידישן לעבן, געפינט נאך אידיש־העברייאיש אירע ריטער און טשעמפיאנען, וואס דערלאזן ניט אז די פראגע זאל חלילה אויף איין מאמענט אראפ פון אונזער סדר־היום.

אז זיי וועלן ניט רוען, ביז זיי וועלן סיי אידיש, און סיי העברייאיש, אריינ־לייגן ניין איילן אין דער ערד.

און ערשט דאן, ווען פון ביידע שפראכן וועט בלייבן — ענגליש, וועלן זיי זייער ענערגיע אויך אריינוואנדן אינ׳ם בשר־כשר קאמף. — כאטש דאן וועט עס שוין הייסן ״קאשער מיט״. . .

* * *

נו, פרעג איך ביי אייך אנב־אורחא, פארוואס שווייגן די העברייאיסטן וואס מען ליינט אויס אין ענגליש ״קאשער״ מיט א קיי, איי, עס, אייטש, אי, אר, אנשטאט דער העברייאישער אויסלייגונג?

יא, און פארוואס איז טאקע פאר זיי ״דערעכערעץ״ קיין דרך־ארץ ניט און ״רעספעקט״ איז יא דרך־ארץ?

״רעספעקט״ ליינט זיך דאך אויך אויס אין דער ארינינעלער שפראך מיט אן אר, אי׳, עס, פי, אי, סי, טי, — און ניט מיט א ריש, עין סמך, פא, עין, קוף, טית?

פארוואס איז ״דערעכערעץ״ — פאר־האמאראצעווען, און ״רעספעקט״ — ניט?

* * *

איך האב אמאל אז ענלאכן ענין פאר־גליכן צום כינעזישן צאַפ.

עס איינען דא איכער היינט אויך פאראן צענדליקער און אפשר הונדערטער מיליא־נען כינעזער, וואס אפשניידן דעם צאַפ אין ביי זיי א גוואלדיקע עבירה, און עס זעט זיי אויס אין די אויגן, אז א כינעזער מיט א צאַפ האט ניט דעם צלם בודא.

לאכט איר פון יענע כינעזער?

אבער אזוי זיינען דאך אויך אונזערע ״דרך־ארץ׳יסנן״, וועלכע פארהיליקן אין אידיש די פארעלטערטע פארמע פון העב־רייאישן אויסלייג, וואס איז געשאפן גע־ווארן ווען מענשן האבן זיך נאך ניט דער־טראכט צום געברויך פון וואקאלן, — א סיסטעם, וועלכן גוטע העברייאיסטן ווילן אפילו אפשאפן פאר העברייאיש!

* * *

אבער ווען עס זאל קומען צו דעם, אז מען זאל אין העברייאיש אויסלייגן ״רע־דעך ערעץ״, וועלן אט די פוריסטישע העברייאיסטן דאס אננעמען פאר דער אמת׳ער מטבע, פאר ריכטיקן דרך־ארץ.

און דערפאר זאג איך טאקע, אז די גלייכסטע זאך וואלט געווען, ווען העב־רייאיסטן פארטיידיקן און באשיצן העב־רייאיש, און לאזן איבער די אידישיסטן צו ספראווען זיך מיט זייערע שוואכע כר־חות מיט׳ן ביסל אידיש.

יעדנפאלס, וועט דאן יעדער צר זיין אויפריכטיקער און ערלאכער . . .

* * *

אזוי זיינען שוין אבער מענשן: זיי זוכן דוקא צו פארטיידיקן דעם צווייטנס אינטערעסן, איינארדנדיק זיך אליין . . .

אט, למשל, צוליב וואס דארף קאנאדע פארשווענדן איר ענערגיע אויפצוהיטן דעם כינעזישן לעבנס שטיינער, כדי צו שאפן דארטן א מארק פאר קאנאדער פראדוקטן, ווען אין קאנאדע אליין זיינען דא אזוי פיל מענשן וואס וואלטן גערן פארבייכט די פראדוקטן וואס מיר האבן צופיל?

אז מיר זיינען גוט בלויז פאר אנדערע!

מ. קאנטאר, י. זיפער, דר. וויקטאר
אויפזיכט: אידישע קולטור געזעלש.
איינטריט — פרייע זאמלונג

היינט (פרייטאג) 9 אוו. ״דריי יארצייטן״ מענדעלע אנסקי יהואש אין פרץ־זאל - דריי רעדנער